

**MANIFEST IFLA
O TRANSPARENTNOSTI,
DOBREJ SPRÁVE
VECÍ VEREJNÝCH
A OSLOBODENÍ OD KORUPCIE**

**IFLA Manifesto on Transparency, Good Governance
and Freedom from Corruption**

Copyright © International Federation of Library Associations and Institutions, 2008

Slovak edition © Spolok slovenských knihovníkov/Slovak Librarians Association

Translation © Ing. Silvia Stasselová, 2010

Realizované s finančnou podporou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky

MANIFEST IFLA O TRANSPARENTNOSTI, DOBREJ SPRÁVE VECÍ VEREJNÝCH A OSLOBODENÍ OD KORUPCIE

IFLA pri mnohých príležitostiach a na rozličných fórach jasne deklarovala svoje presvedčenie o pozitívnej úlohe knižníc v spoločnosti a úsilie posilňovať úlohu knižníc, čo je v súlade s princípmi slobodného prístupu k informáciám a slobody prejavu, ako je to uvedené v článku 19 *Všeobecnej deklarácie ľudských práv Organizácie spojených národov* z roku 1948.

Najmä:

- ▶ *Manifest IFLA/UNESCO o verejných knižniciach* (1994) uvádza, že je dôležité, aby „dobre informovaní občania boli schopní uplatňovať svoje demokratické práva a zohrávať aktívnu úlohu v spoločnosti“.
- ▶ *Glasgowská deklarácia o knižniciach, informačných službách a intelektuálnej slobode* (2002) uvádza, že knižnice a informačné služby „prispievajú k ochrane základných demokratických hodnôt a všeobecných ľudských práv“.
- ▶ *Alexandrijský manifest o knižniciach, informačná spoločnosť v pohybe* (2005) taktiež potvrdzuje zásadu, že „knižnice a informačné služby sú podstatné pre demokratickú a otvorenú informačnú spoločnosť“ a „knižnice sú dôležité pre dobre informovaných občanov a transparentnú správu vecí verejných“.

Transparentnosť, dobrá správa vecí verejných a oslobodenie od korupcie

Transparentnosť je základom dobrej správy vecí verejných a prvým krokom v boji proti korupcii. Poskytuje univerzálne odôvodnenie pre poskytovanie dobrých systémov správy záznamov, archívov a finančných regulačných a monitorovacích systémov. Je priamo spojená s uplatňovaním spoločensky zodpovedného autorstva a žurnalistiky, práce redaktorov, publikovania a šírenia informácií prostredníctvom všetkých médií.

Korupcia podkopáva základné sociálne hodnoty, ohrozuje právny štát a znižuje dôveru v politické inštitúcie. Tým sa vytvára podnikateľské prostredie, v ktorom sa darí korupcii. Bráni vedeckej práci a výskumu, oslabuje pôsobenie profesií a zabraňuje vzniku znalostnej spoločnosti. Významne prispieva k vytváraniu a predlžovaniu ľudského utrpenia a brzdeniu rozvoja. Korupcii sa najviac darí v podmienkach utajenia a všeobecnej neinformovanosti.

IFLA tvrdí, že knižnice sú vo svojej podstate transparentné inštitúcie, oddané zásadám sprístupňovania čo najpresnejších a neskreslených informácií na vzdelávacie účely, vedeckých a technických informácií a spoločensky dôležitých informácií pre každého. Informačné materiály a prístup poskytovaný knižnicami a informačnými službami prispieva ku kvalitnej správe vecí verejných rozširovaním znalostí občanov a obohatením ich diskusií a debát.

Knižnice a informačné služby by mali rozšíriť svoje poslanie tak, aby sa vo väčšej miere stali aktívnymi zložkami kvalitnej správy vecí verejných a boja proti korupcii. Dôležitú úlohu môžu zohrávať najmä pri informovaní občanov o ich právach a nárokoch.

IFLA preto vyzýva všetkých knihovníkov a informačných pracovníkov a všetkých, ktorí sú zodpovední za riadenie knižníc a informačných služieb na národnej a miestnej úrovni, aby podporili nasledujúci program:

1. Knihovníci by mali čeliť korupcii priamo ovplyvňujúcej knihovníctvo tak pri výbere a obstarávaní knižničných materiálov, ako aj pri menovaní na pracovné pozície v knižniciach, uzatváraní zmlúv a spravovaní financií v knižniciach. Knižovnícke združenia by to mali podložiť vytvorením alebo posilnením kódexov profesionálnej etiky.
2. Knihovníci by sa mali snažiť o zlepšenie spoločenského postavenia všetkých informačných špecialistov a presadzovať lepšie platy pre odborníkov s cieľom znížiť mieru náchylnosti na korupciu.
3. Knihovníci by mali presadzovať svoju úlohu vo vzdelávaní občanov budovaním kvalitných zbierok a zabezpečením prístupu k informáciám o filozofických, spoločenských, ekonomických a politických témach.
4. V krajinách, v ktorých platí zákon o slobodnom prístupe k informáciám, by sa knihovníci mali snažiť o presadenie knižnice ako centra, kde môže byť občanom poskytnutá pomoc pri zostavení a podávaní žiadostí o informácie.
5. V krajinách, v ktorých neplatí zákon o slobodnom prístupe k informáciám, resp. takéto zákony nie sú účinné, by mali knihovníci podporovať iniciatívy na návrh, pozmenenie návrhu, presadzovanie a ochranu takýchto zákonov pred ich zanedbávaním.

6. Mali by sa organizovať školenia pre knihovníkov a používateľov knižníc v oblasti využívania takého typu informácií, ktoré uľahčujú občanom porozumenie právnych predpisov a pomáhajú im pri dosahovaní svojich práv a nárokov.
7. Knižnice by mali zhromažďovať informačné materiály vydávané oficiálnymi orgánmi, najmä tie, ktoré sa zaoberajú právami a nárokmi občanov. Mali by sa snažiť o to, aby informácie vydávané oficiálnymi orgánmi boli viac zrozumiteľné a dostupné (prostredníctvom indexov, abstraktov, pomôckami pri vyhľadávaní atď.). Mali by tiež organizovať digitalizáciu a iné programy ochrany oficiálnych informácií vzťahujúcich sa k legislatíve, právam a nárokom občanov a uľahčovať prístup k existujúcim databázam tohto typu informácií.
8. Knižnice by mali byť dostupné ako miesta propagovania práva na informácie (prostredníctvom plagátov a inými spôsobmi propagácie) a knihovníci by sa mali usilovať o zvyšovanie povedomia o práve na informácie.
9. Knižnice by mali vytvárať alebo spolupracovať pri tvorbe protikorupčných portálov s prepojením na obsah z oficiálnych zdrojov, protikorupčných nevládných organizácií a iné relevantné zdroje.
10. Knižnice by mali podporovať súčasné a vznikajúce centrá poradenstva pre občanov zriadené protikorupčnými nevládnymi organizáciami poskytovaním informácií, technickou podporou s databázami a všetkými ďalšími dôležitými aspektmi ich odborných znalostí.

Schválené Správnou radou IFLA dňa 3. decembra 2008